

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 378/2019-64

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 2. apríla 2020 v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej a zo sudcov Miroslava Duriša a Mojmíra Mamojku (sudca spravodajca) v konaní o ústavnej sťažnosti [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], a maloletého [REDACTED], [REDACTED], zastúpeného otcom [REDACTED], právne zastúpených advokátkou JUDr. Ivetou Rajtákovou, Štúrova 20, Košice, pre namietané porušenie základných práv podľa čl. 19 ods. 2, čl. 41 ods. 4 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, práv podľa čl. 6 ods. 1 a čl. 8 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a práva podľa čl. 7 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa rozsudkom Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 8 CoP 25/2019 z 30. apríla 2019 takto

r o z h o d o l :

1. Krajský súd rozsudkom sp. zn. 8 CoP 25/2019 z 30. apríla 2019 porušil základné práva [REDACTED] a maloletého [REDACTED] podľa čl. 19 ods. 2, čl. 41 ods. 4 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 a čl. 8 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a právo maloletého [REDACTED] podľa čl. 7 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa.

2. Rozsudok Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 8 CoP 25/2019 z 30. apríla 2019 sa z r u š u j e a v e c s a v r a c i a Krajskému súdu v Košiciach na ďalšie konanie.

3. Krajský súd v Košiciach j e p o v i n n ý uhradiť [REDAKOVANÉ] a maloletému [REDAKOVANÉ] trovy konania v sume 548,82 eur (slovom päťstoštyridsaťosem eur a osemdesiatdva centov) na účet ich právnej zástupkyne JUDr. Ivety Rajtákovéj, Štúrova 20, Košice, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Sťažnostná argumentácia

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. I. ÚS 378/2019-19 zo 17. septembra 2019 prijal podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie ústavnú sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľ“ alebo „otec maloletého“), a maloletého [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „maloletý“, spolu ďalej len „sťažovatelia“), vo veci namietaného porušenia ich základných práv podľa čl. 19 ods. 2, čl. 41 ods. 4 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, práv podľa čl. 6 ods. 1 a čl. 8 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a namietaného porušenia práva maloletého podľa čl. 7 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa rozsudkom Krajského súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 8 CoP 25/2019 z 30. apríla 2019 (ďalej len „rozsudok krajského súdu“ alebo „napadnuté rozhodnutie“), odložil vykonateľnosť rozsudku krajského súdu a maloletému sťažovateľovi ustanovil kolízneho opatrovníka Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny (ďalej len „kolízny opatrovník“).

2. Sťažovatelia uviedli, že sťažovateľ a [REDAKOVANÉ] (ďalej aj „matka maloletého“) sú rodičmi maloletého, ktorý sa narodil z ich manželstva uzatvoreného 2. októbra 2010 v Michalovciach. Obaja rodičia sú slovenskí štátni občania, ktorí pred uzatvorením manželstva žili určitý čas v Českej republike. Neskoršie problémy v manželstve riešila matka maloletého odchodom ku svojim rodičom žijúcim v [REDAKOVANÉ] spolu s maloletým.

3. Následne matka maloletého podala na Okresnom súde Michalovce (ďalej len „okresný súd“) návrh na úpravu výkonu rodičovských práv a povinností, o ktorom okresný súd rozhodol rozsudkom sp. zn. 2 P 24/2014 z 1. júla 2015 tak, že maloletého zveril do osobnej starostlivosti matky, sťažovateľa zaviazal prospievať na jeho výživu sumou 250 € mesačne a súčasne upravil styk sťažovateľa s maloletým. Krajský súd rozsudkom sp. zn. 8 Cop 463/2015 z 29. apríla 2016 rozsudok okresného súdu potvrdil.

4. Medzitým matka maloletého svojvoľne a bez súhlasu sťažovateľa presťahovala maloletého do Českej republiky, a preto sťažovateľ podal návrh na nariadenie návratu maloletého z Českej republiky na Slovensko. Mestský súd v Brne rozsudkom sp. zn. 82 Nc 2507/2015 z 5. novembra 2015 nariadil matke navrátenie maloletého do miesta jeho obvyklého pobytu v obci [REDAKOVANÉ]. Na základe odvolania matky Krajský súd v Brne toto rozhodnutie potvrdil.

5. Sťažovateľ uviedol, že vzhľadom na okolnosti podal návrh na rozvod manželstva, v ktorom žiadal maloletého zveriť do svojej osobnej starostlivosti. V danom období sťažovateľ súčasne pravidelne realizoval styk s maloletým v zmysle právoplatného rozhodnutia súdu. Napriek sťažovateľovej snahe matka maloletého nebola ochotná dovoliť mu stretávať sa s maloletým v širšom rozsahu, a preto sťažovateľ podal návrh na zmenu styku s maloletým spolu s návrhom na vydanie neodkladného opatrenia, ktorým by bol jeho styk s maloletým rozšírený. Okresný súd uznesením sp. zn. 23 P 214/2016 z 27. februára 2017 nariadil neodkladné opatrenie, ktorým upravil (rozšíril) styk sťažovateľa s maloletým. V konaní o rozvod manželstva rozhodol Okresný súd Prešov rozsudkom sp. zn. 27 P 358/2015 z 27. júna 2017 tak, že manželstvo rozviedol, maloletého zveril do osobnej

starostlivosti matky a upravil styk sťažovateľa s maloletým. Krajský súd v Prešove rozsudkom sp. zn. 22 CoP 15/2017 z 22. marca 2018 rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil, zmenil ho len v časti úpravy styku tak, aby maloletý mohol osláviť narodeniny, ktoré má počas letných prázdnin, striedavo u oboch rodičov.

6. Sťažovateľ ďalej uviedol, že matka maloletého podala 25. júna 2016 na Okresnom súde Prešov návrh na nahradenie súhlasu sťažovateľa s vystaňovaním maloletého do zahraničia a krátko na to neoprávnene presťahovala maloletého do Českej republiky (bod 4). Z dôvodu miestnej príslušnosti bol návrh postúpený na okresný súd. Počas súdneho konania matka podala dva návrhy na nariadenie neodkladného opatrenia, ktoré by nahradili súhlas sťažovateľa s vystaňovaním. Oba návrhy boli okresným súdom zamietnuté. Rozhodnutie okresného súdu o druhom z nich bolo potvrdené aj odvolacím súdom. Okresný súd v uvedenom konaní vykonal rozsiahle dokazovanie, v rámci ktorého sťažovateľ predložil súkromný znalecký posudok [REDAKOVANÉ], z ktorého vyplynulo, že „mal. [REDAKOVANÉ] je spokojným dieťaťom bez akýchkoľvek prejavov neurotického vývinu, či depresívneho ladenia, nebola uňho zistená neistota ani úzkosť, je hravý a optimistický. Zo znaleckého posudku vyplynulo, že dieťa vníma otca ako súčasť rodiny, a že vylúčiť otca z výchovy dieťaťa by nebolo vhodné, pretože dieťa si s otcom vybudovalo pozitívne emočné vzťahy. Znalkyňa nevyhlúčila, že matka zámerne pripravuje dieťa na pobyt v Prahe, pričom poukázala, že výrazy mal. dieťaťa o tom, že majú byt v Prahe, a že tam má svoju izbičku a hračky, sú kombináciou vyjadrení, ktoré štvorročné dieťa samé od seba nepovie, ak ich nepočulo od niekoho, po kom ich opakuje.“

7. V súdnom konaní tiež bolo nariadené znalecké dokazovanie súdom, a to uznesením sp. zn. 23 P 153/2015 z 13. septembra 2016. Súdom ustanovená znalkyňa [REDAKOVANÉ] v znaleckom posudku č. 6/2017 dospela k záveru, že „u mal. [REDAKOVANÉ] sa neprejavujú známky neurotizácie vývinu, ale isté prejavy emočných regresných uviaznutí, ktoré sa týkajú najmä vytvorených schém prežívania osoby matky a otca. Znalkyňa v znaleckom posudku konštatovala, že vo veku takmer 5 rokov, sa chlapci výraznejšie prikláňajú k mužskej autorite, a budujú si rovnocennú väzbu aj k otcovi, a začínajú vnímať správanie medzi otcom a mamou, čo dáva základ budúcemu vzťahovému

a psychosexuálnemu reagovaniu dieťaťa. Znalkyňa jednoznačne skonštatovala, že u matky sa v otázke odsťahovania v popredí ocitajú najmenej potreby a ambície, a od presťahovania očakáva najmä vlastné ukotvenie. Pokiaľ ide o mal. █████ znalkyňa poukázala na to, že sa javí, že sa nedá exaktne oddeliť, ktoré spomienky na pobyt v Prahe sú u dieťaťa autentické, a ktoré sú indukované, a to na základe rozhovorov s matkou, ktorá mu opakovane pripomína pobyt v Prahe z optimistického pohľadu. Podľa znalkyne dieťa žilo v Prahe krátko, a prostredie vníma najviac cez optiku svojej mamy, väzby, ktoré si v tom čase vytvoril, nedosahovali potrebnú vzťahovú hĺbku, pretože dieťa v predškolskom veku sa fixuje na vzťahové osoby, a nie na širšie sociálne prostredie. Znalkyňa ďalej konštatovala, že mal. █████ sa vyjadruje súhlasne s matkou, v otázke vystahovania sa na túto otázku pozerá detskou optikou, nerozumie všetkým súvislostiam, nazerá na ne bagatelizujúco, lebo kopíruje matkin až premotivovaný postoj k Prahe, ako k jedinej alternatíve svojej spokojnosti. Znalkyňa ďalej uviedla, že dieťa si pobyt v Prahe pamätá len čiastočne, nevzniklo uňho hlboké existenčné naviazanie na prostredie Prahy, čo vzhľadom k jeho veku, ani nie je možné. Najlepší záujem mal. sa podľa znalkyne nedá definovať otázkou vystahovania, pretože mal. █████ pôsobí spokojným adjustovaným dojmom, aj na prostredie Slovenska. Spomienky dieťaťa na Prahu sa prelínajú s indukciami matky, čo vytvára istý kontaminačný efekt v postoji dieťaťa k Prahe. Znalkyňa zistila, že matka priamo aj nepriamo ovplyvňuje mal. dieťa, uviedla zároveň, že vzťah mal. █████ otcovi je pozitívny, pričom výhrady, ktoré dieťa k otcovi verbalizovalo, sa vždy týkali aj informácií od matky.“.

8. Na základe vykonaného dokazovania okresný súd rozsudkom sp. zn. 23 P 153/2015 z 11. septembra 2018 (ďalej len „rozsudok okresného súdu“) návrh matky na nahradenie súhlasu sťažovateľa s vystahovaním maloletého do Českej republiky zamietol z dôvodu, že vystahovanie maloletého do cudziny nie je v záujme maloletého, tiež sa „nestotožnil s názorom matky, že v Českej republike má mal. omnoho lepšie možnosti vzdelávania a rozvoja. Súď poukázal na to, že maloletý sa narodil na Slovensku má tu svoju rodinu a rodinné zázemie, tak zo strany otca, aj z strany matky, je adaptovaný na aktuálne životné prostredie, v mieste bydliska matky absolvoval materskú školu a v školskom roku 2018/2019 začal navštevovať prvý ročník VI. Základnej školy v

Michalovciach, kde navštevuje triedu pre intelektovo- nadané deti. Súd dospel k záveru, že v najlepšom záujme mal. dieťaťa je, aby mohlo rozvíjať a budovať si vzťah s oboma rodičmi, pričom v prípade vystaňovania by sa zásadným spôsobom zúžil kontakt dieťaťa s otcom. Rovnako poukázal na to, že zo znaleckého dokazovania vyplynulo, že názor mal. dieťaťa, tak ako ho prejavuje, je ovplyvnený matkiným postojom k otázke vystaňovania, ktorý je znalkyňou charakterizovaný ako premotivovaný, poukázal na to, že je povinnosťou súdu zohľadniť názor maloletého a vyhodnotiť ho z hľadiska jeho najlepšieho záujmu, pričom je zrejmé, že dieťa nazerá na túto otázku bagatelizujúco, detskou optikou, ovplyvnenou priamo aj nepriamo pôsobením matky, ktorá dieťaťu neustále pobyt v Prahe pripomína.“.

9. Na základe odvolania podaného matkou rozhodol vo veci krajský súd napadnutým rozhodnutím, ktorým zmenil rozsudok okresného súdu tak, že nahradil súhlas sťažovateľa s vystaňovaním maloletého do Českej republiky, počnúc dňom právoplatnosti rozsudku. Z odôvodnenia napadnutého rozhodnutia vyplýva, že na základe vykonaného dokazovania dospel k odlišnému právnemu záveru, a to k tomu, že vyhovenie návrhu matky je predovšetkým v prospech maloletého. Skonštatoval, že maloletý bol na čas po rozvode zverený do osobnej starostlivosti matky, ktorá má v Prahe zabezpečené vhodné bývanie, keďže je vlastníčkou dvojizbového bytu. Odvolací súd poukázal aj na to, že maloletý pred znalcom a kolíznym opatrovníkom viackrát prezentoval svoj názor, že chce bývať v Prahe, a nielen tam chodiť na výlety, a preto neexistuje dôvod, prečo by sa jeho názor nemal rešpektovať. Aj keď krajský súd pripustil, že odsťahovaním sa matky s maloletým sa sťaží styk otca s maloletým, keďže ide o odsťahovanie do blízkej cudziny, neexistuje žiadna zásadnejšia prekážka, ktorá by objektívne bránila otcovi realizácii styku s maloletým. Krajský súd tiež poukázal na to, že matka prejavila v tomto smere „ústretovosť“, spočívajúcu v tom, že umožní stretnutia sťažovateľa s maloletým v jej domácnosti, kde môže sťažovateľ aj prenocovať. Odvolací súd skonštatoval, že právo otca na styk s maloletým nie je ani nemôže byť nadriadené nad záujem maloletého dieťaťa, a nezistil existenciu takých vážnych dôvodov, pre ktoré by nebolo v záujme ďalšej výchovy dieťaťa, aby sa matka s ním vystaňovala do Českej republiky.

10. Na základe dosiaľ uvedeného možno podľa sťažovateľov zhrnúť, že maloletý sa narodil rodičom slovenskej národnosti, štátnym občanom Slovenskej republiky, ktorí v čase jeho narodenia žili na území Slovenskej republiky a ich spoločným úmyslom pred narodením maloletého bolo žiť a vychovávať ho na území Slovenskej republiky, kde žijú aj starí rodičia maloletého, ako aj ďalší príbuzní. V konaní nebolo sporné, že sťažovateľ sa na výchove a starostlivosti o maloletého osobne podieľal v čase spolužitia s matkou maloletého a po ich odsťahovaní vyvíjal úsilie, aby sa mohol podieľať na starostlivosti o maloletého v čo najširšom rozsahu. Z ďalších skutočností tiež vyplýva, že sťažovateľ nikdy nevyjadril súhlas s tým, aby sa maloletý vystaľhoval do Českej republiky, pričom základom tohto stanoviska bola jeho snaha naplniť svoje právo na výchovu a starostlivosť o maloletého, ale aj právo maloletého na starostlivosť a výchovu zo strany oboch rodičov. Je tiež nesporné, že matka maloletého v auguste roku 2015 v čase prebiehajúceho konania o úpravu výkonu rodičovských práv svojvoľne premiestnila maloletého na územie Českej republiky (Praha), v úmysle ho tam natrvalo vystaľhovať. Neoprávnenosť tohto premiestnenia, a teda jeho protiprávnosť bola konštatovaná právoplatne súdmi v Českej republike, ktoré nariadili matke navrátiť maloletého na územie Slovenskej republiky. Maloletý sa teda neoprávnenne na základe svojvoľného rozhodnutia matky zdržiaval na území Českej republiky od augusta 2015 do januára 2016. Z uvedeného vyplýva, že maloletý s výnimkou obdobia necelých 6 mesiacov vo veku jeho 3 rokov prežil celý svoj život (narodil sa 22. júla 2012) na území Slovenskej republiky, kde v Michalovciach navštevoval predškolské zariadenie a v školskom roku 2018/2019 prvý ročník VI. Základnej školy v Michalovciach, a to triedu pre žiakov s mimoriadnym intelektovým nadaním.

11. Z priebehu konania je tiež zrejmé, že matka maloletého zakladala svoj návrh na vlastnom rozhodnutí vystaľhovať sa do Prahy, kde pred uzatvorením manželstva a narodením maloletého žila a pracovala 11 rokov. Ako je zrejmé z odôvodnenia rozsudku krajského súdu, tento napriek tomu, že deklaruje, že jeho rozhodnutie je v záujme maloletého a nezakladá sa na preferencii záujmu žiadneho z rodičov, vo svojom odôvodnení nevymenúva dôvody, ktoré charakterizujú najlepší záujem maloletého ako dôvody na vystaľhovanie, ale vymenúva dôvody na vystaľhovanie na strane matky, ktoré nazval

najlepším záujmom maloletého dieťaťa. Z ustanovení ústavy, dohovoru aj Dohovoru o právach dieťaťa však podľa sťažovateľov vyplýva, že výchova a starostlivosť o deti je právom rodičov a rodičia sú v tomto práve rovnocenní. Zásah do rovnosti týchto práv musí byť vždy odôvodnený okolnosťami, ktoré spočívajú v sledovaní najlepšieho záujmu maloletého dieťaťa. V tejto súvislosti sťažovatelia poukázali na uznesenie ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 596/2014, ktoré bolo zverejnené v Zbierke nálezov a uznesení Ústavného súdu Slovenskej republiky pod č. 57/2014.

12. V napadnutom rozhodnutí podľa názoru sťažovateľov nemožno nájsť ani len náznaky toho, akým spôsobom sa krajský súd vyrovnal so zákonnými kritériami, na základe ktorých možno definovať záujem maloletého dieťaťa, ktorý mal byť prvoradým hľadiskom pri rozhodovaní súdu. V konaní bolo nesporné, a napokon na to paradoxne poukázal aj odvolací súd, že úroveň starostlivosti o dieťa je na Slovensku zabezpečovaná matkou (a v čase styku otcom) primeraná potrebám dieťaťa a neboli v nej zistené nedostatky. Neboli zistené ani konštatované žiadne okolnosti, z ktorých by vyplynulo, že nevystáhovanie sa maloletého zo Slovenskej republiky do Českej republiky by akokoľvek ohrozovalo jeho najlepší záujem.

13. Z dokazovania vykonaného súdom prvej inštancie však vyplynulo, že „*dieťa sa do jeho neoprávneného premiestnenia a po návrate z Prahy v januári 2016 zdržiava v tom istom jemu dôverne známom rodinnom prostredí a pravidelne udržiava kontakt s otcom aj s ďalšími príbuznými z otcovej strany. Naopak vystáhovanie sa do Českej republiky by znamenalo narušenie tejto stability a nepochybne výrazné obmedzenie na rozvoj vzťahových väzieb, nielen so sťažovateľom, ale aj ďalšími blízkymi osobami. Obmedzením možnosti rozvíjať tieto vzťahové väzby by zároveň došlo aj k zásahu do jeho duševného a citového vývinu, keďže možnosť rozvíjať plnohodnotný vzťah s otcom by bola výrazným spôsobom obmedzená. V tejto súvislosti je potrebné zdôrazniť, že nevystáhovaním sa maloletého z územia Slovenskej republiky zostane tomuto zachované, a bude naplnené jeho právo na starostlivosť a výchovu zo strany oboch rodičov, keďže matka mal. [REDACTED] vychováva a stará sa oňho na území Slovenskej republiky, a má tu možnosť pravidelného osobného kontaktu s otcom, ktorý spočíva v možnosti každý druhý víkend zdieľať s ním jeho*

domácnosť, zažívať v tomto prostredí spoločné aktivity, vnímať otca ako osobu - dospelý mužský vzor, v jeho prirodzenom prostredí, čo je nevyhnutným predpokladom (tak ako na to bolo poukázané aj v znaleckom posudku) pre zdravý psychosexuálny vývin mal. dieťaťa.“.

14. Podľa sťažovateľov preto vyznieva úsmevne konštatovanie odvolacieho súdu, že pri vystaňovaní maloletého neexistuje žiadna zásadnejšia prekážka, ktorá by objektívne bránila sťažovateľovi v realizácii styku s maloletým. Medzi Prešovom ako bydliskom sťažovateľa a Prahou je vzdialenosť 629 km, ktorá sa motorovým vozidlom pri ideálnej premávke dá zvládnuť za 7 hodín, pri nie ideálnej za 9 a viac hodín. Aby teda sťažovateľ mohol udržiavať s maloletým rovnocenný styk, teda stretávať sa s ním každý druhý víkend od 18.00 h v piatok do nedele do 18.00 h, musel by z miesta bydliska vyjsť vždy v piatok v predpoludňajších hodinách. To by znamenalo každý druhý piatok čerpať dovolenku, čo je pre zamestnaného človeka nereálne. Je teda zrejmé, že otec by musel uvedený čas styku s maloletým výrazne skrátiť alebo ho obmedziť, pokiaľ ide o jeho častosť alebo dĺžku trvania. Navyše, za týchto okolností by nebolo možné, aby sťažovatelia spolu strávili akýkoľvek čas počas letných, jarných či vianočných prázdnin, pretože otec by už vyčerpal všetku riadnu dovolenku počas piatkov, a preto je absolútne nepodložené konštatovanie odvolacieho súdu o neexistencii zásadnejšej prekážky pre styk sťažovateľov. Konštatovanie krajského súdu, že matka je ochotná umožniť stretávanie otca so synom v jej domácnosti v Prahe, je podľa názoru sťažovateľov bez významu, keďže sťažovatelia majú právo na to, aby trávili spoločný čas podľa svojej voľby, a okrem toho je takýto prísľub matky nevyhnutný. Z obsahu spisu okrem toho vyplýva, že vzťahy medzi rodičmi maloletého sú zásadným spôsobom narušené a reagovať na túto ostatnú poznámku odvolacieho súdu je potrebné len z dôvodu, aby bolo poukázané na krajnú arbitrárnosť napadnutého rozhodnutia aj z tohto hľadiska.

15. Ako už bolo uvedené, krajský súd sa v napadnutom rozhodnutí neriadil čl. 5, ale ani § 24 ods. 4 zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o rodine“) a ani čl. 4 Civilného mimosporového poriadku. Dôsledkom takéhoto postupu je, že jeho rozhodnutie nie je v súlade s kritériami vyjadrenými v čl. 2 ods. 1 Civilného sporového poriadku a zároveň

odôvodnenie tohto rozhodnutia nezodpovedá požiadavkám uvedeným v § 220 ods. 2 Civilného sporového poriadku.

16. Osobitne sťažovatelia zdôraznili, že z napadnutého rozhodnutia nie je možné zistiť, ako sa krajský súd vysporiadal s vykonanými dôkazmi, osobitne so súkromným znaleckým posudkom [REDAKOVANÉ] a najmä znaleckým posudkom súdom ustanovenej znalkyne [REDAKOVANÉ], ktorý obsahoval zásadné vysvetlenia postoja maloletého k vyst'ahovaniu, zistenia týkajúce sa ovplyvňovania maloletého matkou a zhodnotenie najlepšieho záujmu maloletého z psychologického hľadiska. Pokiaľ v konaní bolo vykonané znalecké dokazovanie, ktorého závery vyznievajú v neprospech vyst'ahovania maloletého, bolo potom povinnosťou krajského súdu vysvetliť v odôvodnení svojho rozhodnutia, ako s týmito závermi naložil.

17. Okrem toho v rozsudku krajského súdu nie je možné identifikovať dôvody, pre ktoré by nevyst'ahovanie sa maloletého bolo v rozpore s jeho záujmom a, naopak, je zrejmé, že prinajmenšom z už uvedených hľadísk je, naopak, vyst'ahovanie maloletého s týmto záujmom v rozpore. Krajský súd svoje rozhodnutie postavil na zdôraznení citovej naviazanosti maloletého na matku, pričom nezohľadnil „varovanie“ znalkyne o tom, že takýto stav nie je primeraný veku maloletého. Napadnuté rozhodnutie tak vystavilo maloletého ohrozeniu, že jeho vývin so zreteľom na výrazné obmedzenie styku so sťažovateľom v prípade vyst'ahovania sa do Českej republiky, a tým, že jedinou blízkou osobou (príbuznou), s ktorou bude v stálom kontakte, bude matka, sa táto závislosť už v čase znaleckého dokazovania neprimeraná veku posilní.

18. Krajský súd venoval v odôvodnení svojho rozhodnutia pozornosť skutočnosti, že maloletý v priebehu konania pred znalcom a kolíznym opatrovníkom viackrát prezentoval názor, že chce bývať v Prahe. Na základe uvedeného krajský súd uzavrel, že nezistil žiaden relevantný dôvod, prečo by na jeho názor nemal v tomto konaní prihliadnuť, zdôrazniac, že maloletý je nadpriemerne inteligentný, dokáže pochopiť účel konania, „sformulovať a jednoznačne prejaviť svoju vôľu“. Napriek zisteniam znalkyne, že autenticita názoru maloletého dieťaťa bola zásadným spôsobom spochybnená, ani

záveru, že maloletý nazerá na otázku vyst'ahovania bagatelizujúco detskou optikou, krajský súd nevenoval najmenšiu pozornosť tejto skutočnosti. V tejto súvislosti sťažovatelia zdôraznili, že napriek tomu, že maloletý sa údajne v prítomnosti kolízneho opatrovníka opakovane vyjadril v prospech vyst'ahovania, zároveň sa vyjadroval so spokojnosťou a záujmom o svojom živote na Slovensku, čo opäť významným spôsobom spochybňuje autenticitu jeho názoru na vyst'ahovanie. *„Prihliadnutie na názor mal. dieťaťa neznamená bez všetkého, že súd je povinný rozhodnúť v súlade s názorom mal. dieťaťa, ale, že je povinný na tento názor prihliadnúť a presvedčivým spôsobom sa s ním vysporiadať. Pokiaľ krajský súd poukázal na to, že rešpektovanie vôle mal. dieťaťa v otázke, ktorá sa týka miesta a spôsobu jeho života do budúcnosti, je v najlepšom záujme dieťaťa, je potrebné uzavrieť, že z vyššie uvedených dôvodov, nie je možné, ani len dospieť k záveru, že mal. [REDACTED] prezentoval svoju autentickú vôľu, ani to, že jeho vôľa 7-ročného dieťaťa, je vytvorená na základe uvedomenia si dosahu a skutočného významu vyst'ahovania do cudziny, opätovne je potrebné zdôrazniť, že v konaní boli vykonané dôkazy, ktoré takéto závery priamo vyvracali.“*

19. Z uvedeného je podľa sťažovateľov zrejmé, že krajský súd sa v odôvodnení napadnutého rozhodnutia nevysporiadal so skutočnosťami podstatnými pre rozhodnutie súdu, teda s tým, že z hľadiska väčšiny zložiek tvoriacich komplexný pohľad na najlepší záujem dieťaťa je vyst'ahovanie maloletého v rozpore s týmto záujmom, ani s tým, že z viacerých v konaní vykonaných dôkazov vyplynula manipulácia s názorom maloletého v prospech vyst'ahovania zo strany matky, a že teda deklarovaná túžba dieťaťa vyst'ahovať sa do cudziny je v skutočnosti deklaráciou postoja matky, o ktorom dieťa vie, že sa od neho zo strany matky očakáva, aby ho podporilo.

20. Napadnutým rozhodnutím tak bolo zasiahnuté do práva sťažovateľa na rešpektovanie jeho súkromného a rodinného života, ako aj neoprávnene zasiahnuté do jeho rodinného života. Takéto zásahy možno považovať za súladné so zakotvenými základnými právami len vtedy, ak sú splnené taxatívne vymenované podmienky na takéto zásahy. V danom prípade by mohla byť dôvodom na zásah do takéhoto práva ochrana práva maloletého, avšak len v prípade, ak by bolo preukázané, že zásah do práva sťažovateľa

skutočne sleduje najlepší záujem maloletého, čo však v konaní preukázané nebolo. Vychádzajúc z rovnakých hľadísk, napadnutý rozsudok krajského súdu zasahuje aj do práva sťažovateľa na starostlivosť o jeho dieťa, keďže napadnuté rozhodnutie, ktoré obmedzuje výrazným spôsobom právo sťažovateľa zabezpečiť starostlivosť o maloletého, nebolo vydané na základe zákona, teda v súlade s ním. Z rovnakých hľadísk je potrebné posudzovať aj zásah do práv maloletého na rodičovskú výchovu a starostlivosť na rešpektovanie jeho rodinného života, na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do rodinného života a právo na starostlivosť rodičov.

21. Vzhľadom na uvedené sťažovatelia v sťažnosti žiadajú, aby ústavný súd vydal nález, v ktorom vysloví, že rozsudkom krajského súdu boli porušené základné práva sťažovateľov podľa čl. 19 ods. 2, čl. 41 ods. 4 a čl. 46 ods. 1 ústavy, práva podľa čl. 6 ods. 1 a čl. 8 ods. 1 dohovoru, ako aj právo maloletého podľa čl. 7 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa, zruší rozsudok krajského súdu a vec mu vráti na ďalšie konanie, zakáže krajskému súdu pokračovať v porušovaní označených práv a prizná sťažovateľom náhradu trov konania.

II.

Vyjadrenie kolízneho opatrovníka, krajského súdu, zúčastnenej osoby a replika sťažovateľov

22. Na základe výzvy ústavného súdu sa k ústavnej sťažnosti po jej prijatí na ďalšie konanie vyjadril kolízny opatrovník v podaní vedenom pod sp. zn. SDD 41/2014 zo 4. novembra 2019 doručenom ústavnému súdu 8. novembra 2019, v ktorom uviedol, že zotrváva na stanovisku predloženom krajskému súdu a k aktuálnej situácii v rodine maloletého uviedol: „Šetrenie v rodine matky na adrese [REDAKOVANÉ] sme vykonali dňa 29.10.2019 o 8,30 hod.. V domácnosti bola prítomná matka, maloletý [REDAKOVANÝ] bol v škole.

Bytové pomery matky a maloletého sa nezmenili, matka s maloletým naďalej býva v rodinnom dome, ktorého vlastníkmi sú rodičia matky. V čase šetrenia bolo v dome vzorne upratané, čisto. Hygiena bývania je na veľmi dobrej úrovni. V Prahe je matka vlastníčkou dvojizbového bytu, kde s mal. [REDAKOVANÝ] bývala v čase ich pobytu v Prahe v roku 2015. Teraz

matka do Prahy chodí s mal. [REDACTED] sporadicky, napríklad počas letných prázdnin tam trávili čas desiatich dní v každom mesiaci prázdnin.

Matka je zamestnaná ako odborný radca na katastrálnom odbore Okresného úradu Michalovce. Od 8. októbra 2019 je práceneschopná.

Matku sme oboznámili s dôvodom nášho šetrenia v rodine na základe Vami doručenej výzvy. Matka už mala Vami doručенú prijatú ústavnú sťažnosť, ku ktorej sa vyjadrí.

Matka nám sama a na naše otázky ozrejmila aktuálnu situáciu v rodine po skončenom súdnom konaní o nahradenie súhlasu s vystaňovaním.

O maloletého [REDACTED] sa matka stará sama od prerušenia manželského spolužitia. Maloletý [REDACTED] od septembra 2019 navštevuje 2. ročník [REDACTED] [REDACTED] h. Je žiakom triedy pre intelektovo nadané deti. V škole sa maloletému darí, dobre prospieva. Navštevuje Súkromnú základnú umeleckú školu [REDACTED] [REDACTED] – tanečný odbor a hudobný odbor - hru na akordeón. Tieto odbory si vybral maloletý [REDACTED] sám, páči sa mu to.

Maloletý [REDACTED] prekonáva bežné detské ochorenia, prevažne je prechladnutý, trpí tiež nechutenstvom. Jeho ošetrojúcou pediatričkou je [REDACTED] v Michalovciach. Matka s ním navštevuje alergiológičku [REDACTED] maloletá trpí potravinovými alergiami. Teraz matka s maloletým navštevovala ORL ambulanciu [REDACTED] v Michalovciach pre problémy s nosnou mandľu a krvácanie z nosa.

Matka nám k záujmu otca o maloletého [REDACTED] a jeho podiele na starostlivosti udala, že otec si vyživovací povinnosť plní. Mimo bežného výživného otec prispel maloletému na nákup akordeónu polovicou zo sumy. Styk otca s maloletým sa realizuje v zmysle právoplatného rozhodnutia OS v Prešove o rozvode manželstva. Keď chce otec vymeniť termín styku, matka mu vychádza v ústrety. Naposledy bola pred 3 týždňami s maloletým [REDACTED] v Prešove počas styku otca na žiadosť otca, lebo otec mal v piatok večer oslavu. Matka hodnotí vzájomný vzťah maloletého a otca ako dobrý. Niekedy maloletý prichádza od otca unavený. Matka to pripisuje skutočnosti, že otec s maloletým podniká na bicykli dlhšie trasy a zrejme intenzitu bicyklovania otec neprispôsobuje fyzickým možnostiam maloletého.

S maloletým ■■■■■ matka navštívila referát poradensko-psychologických služieb nášho úradu v súvislosti s návštevami maloletého u otca. Podľa nej je maloletý je unavený z cestovania, bolí ho hlava. Otec údajne maloletému hovorí, aká je mama zlá, hovorí mu o súdnych konaniach, tiež otec útočí na ich rodinu. Maloletý ■■■■■ to ťažko znáša. ■■■■■ jej hovorí, že otec neberie na vedomie, čo chce on, že si napríklad oddýchnuť. Maloletý je slabšej fyzickej konštrukcie, je potom unavený. Maloletý tiež nevie pred otcom vyjadriť svoje city, bojí sa otcovi niečo povedať, aby na neho nekričal. Otec udupáva sebavedomie maloletého ■■■■■

K vzájomným vzťahom rodičov matka konštatovala, že vzťahy sa ukludnili. Jarné prázdniny 2019 strávili s maloletým ■■■■■ obaja rodičia spolu. Vzťahy medzi nimi sa trocha vyostřili po zmenovom rozhodnutí krajského súdu o nahradení súhlasu s vystáňovaním.

Prostredníctvom matky sme zisťovali, či s odstupom času došlo k zmene názoru maloletého ■■■■■ na jeho vystáňovanie do Prahy. Matka konštatovala, že maloletý ■■■■■ svoj názor nezmenil. Chce odísť bývať do Prahy naďalej. Maloletý sa stále teší, že idú do Prahy, páči sa mu tam. Má tam oveľa viac priestoru pre svoj priaznivý rozvoj, cíti sa tam slobodne. Má tam svojich kamarátov.“

23. Predseda krajského súdu na základe výzvy ústavného súdu predložil stanovisko k ústavnej sťažnosti v podaní vedenom pod sp. zn. 1 SprV 801/2019 zo 7. novembra 2019 doručenom ústavnému súdu 13. novembra 2019, v ktorom vyhlásil, že netrvá na ústnom prejednaní veci a k dôvodom ústavnej sťažnosti v relevantnej časti podania po skonštatovaní dôvodov rozhodnutia uviedol:

«Právne závery, ku ktorým dospel odvolací súd pri rozhodovaní sa snažil presvedčivo odôvodniť.

Ako vyplýva z vyššie uvedeného, odvolací súd sa zapodieval aj kritériom najlepšiu záujem dieťaťa.

Posúdiť najlepšiu záujem dieťaťa v každom jednotlivom prípade je teda primárne úlohou vnútroštátnych orgánov, ktoré často majú výhodu priameho kontaktu s dotknutými osobami. Preto majú určitú mieru voľnej úvahy, avšak Európsky súd pre ľudské práva preskúmava podľa dohovoru rozhodnutia, ktoré tieto orgány prijali pri výkone tejto

právomoci. Článok 8 obsahuje aj procesné záväzky a vnútroštátny rozhodovací proces musí byť spravodlivý a umožniť všetkým zúčastneným sa k veci plne vyjadriť. Súdny však musia dôkladne preskúmať celú rodinnú situáciu (faktory skutkové, citové, psychologické, materiálne, či zdravotné) a urobiť vyvážené a rozumné posúdenie dotknutých záujmov a pritom mať neustále na pamäti nájdenie najlepšieho riešenia pre maloleté dieťa. Slušnosť nám káže poznamenať, že v právnej teórii neexistuje definícia najlepšieho záujmu maloletého dieťaťa pre rozmanitosť života, prax ale ukazuje množstvo dôvodov, ktoré treba súdmi vyhodnotiť, aby bolo správne rozhodnuté v konečnom dôsledku o tom, či je v najlepšom záujme dieťaťa vystaňovanie sa do cudziny a podobne. V tejto súvislosti poukazujeme na Všeobecný komentár č. 14 (2013) o práve dieťaťa na prvoradé zohľadnenie jeho najlepšieho záujmu (Čl. 3 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa) vydaný 29. mája 2013 Organizáciou spojených národov, Výborom pre práva dieťaťa, v časti V – Implementácia: posúdenie a určenie najlepšieho záujmu dieťaťa, A bod 48 „Posúdenie a určenie najlepšieho záujmu je jedinečnou činnosťou, ktorú je treba uskutočniť v každom jednom prípade vo svetle konkrétnych okolností každého dieťaťa alebo skupiny detí, či detí všeobecne“. Medzi tieto okolnosti možno zaradiť konkrétne primeranú starostlivosť po vystaňovaní sa do cudziny zabezpečenú stravovaním, zdravotnou starostlivosťou, bývaním dieťaťa, bezpečie, ochranu duševnej, telesnej a citovej integrity dieťaťa a pod.»

24. Zúčastnená osoba – matka maloletého sťažovateľa, právne zastúpená advokátkou [REDAKOVANÉ], doručila ústavnému súdu svoje vyjadrenie k ústavnej sťažnosti 26. novembra 2019, v ktorom predovšetkým uviedla, že rozsudkom krajského súdu nedošlo k porušeniu žiadneho z práv, ktoré sťažovateľ namieta, krajský súd rozhodol správne, teda jeho rozhodnutie nie je arbitrárne.

K porušeniu práva sťažovateľa na starostlivosť o dieťa a na jeho výchovu podľa čl. 41 ods. 4 ústavy a práva na rešpektovanie jeho rodinného života podľa čl. 8 ods. 1 dohovoru matka maloletého zdôraznila, že „prestáňovaním sa maloletého do Prahy nedôjde k žiadnemu obmedzeniu jeho práv k maloletému, tieto bude naďalej vykonávať, naďalej bude maloletého vychovávať a v čase, kedy má určený styk bude realizovať starostlivosť o maloletého, čím sa aj naďalej v rovnakej miere rešpektuje jeho právo na rodinný život. Otec maloletého má toho času právo na realizáciu styku s maloletým, ktorý je

stanovený na každý párny víkend a počas prázdnin a sviatkov. Jeho právo na realizáciu styku s maloletým aj napriek presťahovaniu maloletého do Českej republiky zostáva zachované. Nie je vylúčená určitá modifikácia rozsahu tohto práva tak, aby to sťažovateľovi v 1. rade, vzhľadom na väčšiu vzdialenosť, čo najviac vyhovovalo.“

K namietanému porušeniu základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru zúčastnená osoba uviedla, že *„Z konania pred odvolacím súdom v žiadnom prípade nevyplýva, že by došlo k porušeniu uvedeného práva sťažovateľa v 1. rade, t.j. nevyplýva, že by došlo k porušeniu zásady rovnosti účastníkov konania a aby došlo k nerešpektovaniu procesných garancií spravodlivého súdneho konania ako je napríklad rozhodovanie vecí nestranným a nezávislým súdom. Obaja účastníci konania, tak matka maloletého, ako aj sťažovateľ v 1. rade mali rovnaké procesné možnosti, mali možnosť sa v konaní vyjadriť, predložiť dôkazy, poukázať na ne, podávať opravné prostriedky a pod. Ako je konštatované aj v judikatúre Ústavného súdu to, že bol otec v odvolacom konaní neúspešný a Krajský súd v Košiciach sa nestotožnil s jeho právnymi názormi nemusí znamenať, že došlo k porušeniu jeho ústavného práva na dodržanie zákonného postupu ako aj práva na spravodlivé súdne konanie.“*

K namietanému porušeniu práva sťažovateľa na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do rodinného života podľa čl. 19 ods. 2 ústavy matka maloletého namietala, že *„Nemožno sa stotožniť s tvrdením sťažovateľa v 1. rade o porušení uvedeného práva Krajským súdom v Košiciach z dôvodu, že sťažovateľovi v 1. rade nič naďalej nebráni naplňovať jeho citové potreby. Presťahovaním maloletého do blízkej cudziny žiadnym spôsobom nedochádza k prerušeniu citov a vzťahu k maloletému a nedochádza tak k žiadnej emocionálnej ujme na strane sťažovateľov.“*

K namietanému porušeniu práv maloletého zúčastnená osoba uviedla, že

- presťahovaním do Českej republiky nebude trpieť maloletý, pretože styk otca s maloletým nie je založený na dennej báze, teda nedôjde k jeho obmedzeniu,
- v ústavnej sťažnosti je v prvom rade prezentovaný záujem otca, nie záujem maloletého, keďže otec neberie do úvahy možnosť zlepšenia životnej úrovne maloletého a rozšírenie možností jeho realizácie v dôsledku presťahovania sa,

- z podaní matky maloletého, naopak, vyplýva presadzovanie najlepšieho záujmu maloletého, ktorý jej bol zverený do osobnej starostlivosti,
- matka má v Prahe zabezpečené vlastné bývanie, ako aj lepšie pracovné ponuky, čo by viedlo k zvýšeniu jej životnej úrovne, a tým aj k zvýšeniu životnej úrovne maloletého,
- pri posudzovaní najlepšieho záujmu maloletého je podľa názoru zúčastnenej osoby potrebné posudzovať, ako má rodič zabezpečenú starostlivosť o maloleté dieťa v zahraničí po všetkých stránkach, z akých prostriedkov bude v zahraničí žiť. Matku vedie k presťahovaniu do Prahy zabezpečenie vyššej životnej úrovne maloletého, ako aj návrat do dôverne známeho prostredia, v ktorom maloletý žil,
- z pohľadu zúčastnenej osoby nie je vzdialenosť medzi Prahou a Prešovom neprekonateľná, matka je prístupná akejkolvek modifikácii styku maloletého so sťažovateľom v 1. rade tak, aby mu to čo najviac vyhovovalo,
- krajský súd podľa jej názoru správne odôvodnil svoje rozhodnutie, v ktorom zohľadnil argumentáciu oboch strán, zohľadňujúc názor maloletého,
- so sťažovateľom sa nedá dohodnúť žiadnym spôsobom,
- Zúčastnená osoba nemá slobodnú voľbu pri výbere miesta bývania a výbere zamestnania, čo chápe ako zásah do jej základných práv a slobôd,
- k porušeniu práv sťažovateľa nedošlo, a preto zúčastnená osoba navrhla, aby ústavný súd vyslovil, že práva sťažovateľov porušené neboli.

25. Sťažovatelia v podaní doručenom ústavnému súdu elektronicky 11. decembra 2019 vyhlásili, že súhlasia s upustením od ústneho pojednávania a k stanovisku krajského súdu uviedli:

„Pokiaľ krajský súd uvádza, že sťažovateľ v 1. rade a sťažovateľ v 2. rade polemizujú so závermi súdu prvej inštancie, nie je jasné, na základe akých skutočností, krajský súd k takémuto konštatovaniu dospel.

Za podstatné však sťažovateľ v 1. rade a sťažovateľ v 2. rade považujú skutočnosť, že samotný krajský súd v citovanej časti svojho vyjadrenia uviedol, že k argumentom uvedeným v ústavnej sťažnosti sťažovateľov v 1. a 2. rade nereaguje, keďže nemá k dispozícii spis Okresného súdu Michalovce sp. zn. 23P/153/2015. Je potrebné podotknúť, že krajský súd sa nevyjadril ani k spôsobu, akým by mal ústavný súd o sťažnosti sťažovateľov

rozhodnúť. Vzhľadom na uvedené, nezostáva sťažovateľovi v 1. rade a sťažovateľovi v 2. rade nič iné, ako v celom rozsahu poukázať na obsah ich ústavnej sťažnosti a v celom rozsahu na nej zotrvať.“

K k vyjadreniu zúčastnenej osoby sťažovateľa uviedli, že «Krajský súd v Košiciach sa v odôvodnení svojho rozhodnutia, ktorým nahradil súhlas otca s vycestovaním mal. [REDAKOVANÉ] do Českej republiky, odvolal na nijako nekonkretizovanú „judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva“. Ďalej krajský súd odkázal na skutočnosť, že názory maloletého musia byť v tomto prípade základným vodítkom pri hľadaní najlepšieho záujmu maloletého „ako judikoval Ústavný súd ČR.“ Jediný konkrétny odkaz na rozhodnutie súdov, je odkazom na nález Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. IV. ÚS 695/2000 zo dňa 19. 4. 2001, ktorého právna veta znie: „Dominantným ustanovením Dohovoru o právach dieťaťa je čl. 3, v ktorého prvom odseku sa konštatuje, že záujem dieťaťa musí byť prvoradým hľadiskom pri akejkoľvek činnosti uskutočňovanej verejnými alebo súkromnými zariadeniami sociálnej starostlivosti súdmi, správnymi alebo zákonnými orgánmi. Záujem dieťaťa, ako prvoradé hľadisko pri akejkoľvek činnosti, týkajúcej sa detí vo svojom čl. 3 reflektuje totiž skutočnosť, že akokoľvek možno považovať za prirodzené a žiaduce, aby dieťa bolo vychovávané svojimi rodičmi, nemožno odhliadnuť od toho, že i dieťa samo je bytosťou jedinečnou, ktorá má svoje neodňateľné, nescudziteľné, nepremlčateľné a nezrušiteľné základné práva a slobody, teda bytosťou, ktorá by mala dostať pri jej vývine to najlepšie, teda to, aby vyššie uvedené atribúty nezostali prázdnyimi slovami.“

Bez ohľadu na skutočnosť, že v predmetnej veci ide o odkaz na súdne rozhodnutie Ústavného súdu Českej republiky, ktorého rozhodnutia nie sú súčasťou rozhodovacej činnosti „najvyšších súdnych autorít“, tak ako na ne odkazuje čl. 2 ods. 2 CSP, ani rozhodnutím súdov uvedených v čl. 3 ods. 1 CSP. Je potrebné skonštatovať, že akokoľvek inšpirujúca by bola uvedená právna veta, aj výklad ustanovenia čl. 3 Dohovoru o právach dieťaťa, nemožno z nich vyvodiť podporu pre záver krajského súdu. Podstatná časť argumentácie obsiahnutej v ústavnej sťažnosti smeruje jasne a zrozumiteľne k záveru, že čl. 3 Dohovoru o právach dieťaťa je pretavený do právneho poriadku Slovenskej republiky prostredníctvom právnych predpisov, napr. čl. 5. Zákona o rodine, z hľadiska ktorých krajský súd predmetnú vec neposúdil.

Navyše je potrebné podotknúť, že citovaného rozhodnutia Ústavného súdu Českej republiky, ktoré sa týkalo vecí, kedy boli mal. deti zverené rozhodnutím súdu do ústavnej starostlivosti a nakoniec do pestúnskej starostlivosti, pričom k pestúnom si vytvorili hlboký citový vzťah. Následne malo byť jedno zo štyroch detí opätovne navrátené do osobnej starostlivosti rodičov, s ktorými v čase rozhodovania všeobecných súdov malo kontakt len z dvoch návštev za 1,5 roka. Za týchto okolností Ústavný súd Českej republiky uzavrel už vyššie uvedenou právnou vetou, že najlepší záujem dieťaťa musí byť skúmaný vo vzťahu k dieťaťu samotnému, aby prostredníctvom súdnych rozhodnutí, došlo k jeho naplneniu a nie porušeniu, či obchádzaniu.

Je teda zrejmé, že kontext predmetného rozhodnutia Ústavného súdu Českej republiky a okolnosti vo výchove mal. ██████, sú zásadne odlišné. Inak ako už bolo uvedené, nemožno v rozhodnutí krajského súdu identifikovať žiadne konkrétne rozhodnutie Európskeho súdu pre ľudské práva, Ústavného súdu Slovenskej republiky, ani Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, z ktorých by vyplynula súladnosť záverov osvojených si krajským súdom s obsahom práv, ktorých porušenie sťažovateľ v 1. rade a sťažovateľ v 2. rade namietajú. Pochopiteľne krajský súd nie je povinný takéto rozhodnutia v odôvodnení svojho vlastného rozsudku uvádzať, musí však v ňom uviesť presvedčivé dôvody, svedčiace v prospech záveru, že vo svojom rozhodnutí sa vysporiadal so základnými právami účastníkov konania, až jeho rozhodnutie do týchto základných práv nezasahuje. Takéto odôvodnenie však rozsudok krajského súdu neobsahuje.

██████████ ďalej spochybňuje námietky ústavnej sťažnosti, že napadnuté rozhodnutie krajského súdu porušuje právo sťažovateľa v 1. rade a sťažovateľa v 2. rade na starostlivosť o dieťa a na jeho výchovu, zakotvené v čl. 41 ods. 4 ústavy a v čl. 8 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd.

Z tejto časti jej vyjadrenia vyplýva, že zúčastnená osoba si nesprávne vykladá obsah pojmu starostlivosť o dieťa a vedenie rodinného života. Bez ohľadu na skutočnosť, že mal. ██████ je zverený do osobnej starostlivosti matky, otec v čase vymedzenom pre styk s mal. ██████, túto osobnú starostlivosť o mal. ██████ realizuje. Tvrdenie matky, že presťahovaním sa toto právo sťažovateľa v 1. rade a sťažovateľa v 2. rade neobmedzí, je tvrdením všeobecným, abstraktným a teoretickým. V bode 36 ústavnej sťažnosti sťažovateľ v 1. rade a sťažovateľ v 2. rade veľmi konkrétne opísali, prečo by za okolností,

keby mal. ██████ žil v Prahe, bola možnosť takéhoto styku (bežného styku) v podstatnej časti obmedzená. Na rozdiel od tvrdení matky, sťažovateľ v 1. rade a sťažovateľ v 2. rade poukázali na konkrétne okolnosti, ktoré neumožňujú záver, že by styk otca s mal. ██████ mohol byť reálne a nielen teoreticky realizovaný v súlade s rozhodnutím o úprave styku obsiahnutým v rozsudku o rozvode rodičov. Rovnako je na tomto mieste sťažnosti uvedené, z akého dôvodu je irelevantné konštatovanie v rozsudku krajského súdu, že matka umožní stretávanie v je domácnosti v Prahe, alebo že pri realizácii styku bude vychádzať v ústrety. Obsahom súdneho spisu sú viaceré listiny preukazujúce opakovanú snahu matky obmedziť styk mal. ██████ s otcom, opakované nerešpektovanie rozhodnutí o úprave styku, ako aj snahy o kriminalizáciu otca.

Vo vzťahu k tvrdeniu matky, že súd nie je povinný sa vysporiadať s každým argumentom účastníka, ani že právo na spravodlivé súdne konanie neznamena právo na úspech v konaní, sa sťažovateľ v 1. rade a sťažovateľ v 2. rade stotožňujú. Na tomto mieste je však potrebné uviesť, že sťažovateľ v 1. rade a sťažovateľ v 2. rade v ústavnej sťažnosti namietajú skutočnosť, že odvolací súd nedal odpovede na zásadné otázky dôležité pre jeho rozhodnutie, ktorým je rešpektovanie najlepšieho záujmu mal. dieťaťa, ako aj rešpektovania práv otca, ako rodiča rovnocenného s matkou, keďže najlepší záujem dieťaťa je prvoradým hľadiskom pri rozhodovaní súdu vo veciach starostlivosti o mal. deti, potom nemožno nevysporiadanie sa s kritériami uvedenými v čl. 5 Zákona o rodine, definujúcimi hľadiská najlepšieho záujmu dieťaťa, nepovažovať za porušenie práva na spravodlivé súdne konanie.

... ██████ opätovne predkladá svoje argumenty o tom, že napadnuté rozhodnutie krajského súdu sleduje najlepší záujem dieťaťa, keďže mu dáva lepšie predpoklady pre jeho vývoj. Na druhej strane zdôrazňuje právo na vlastnú sebarealizáciu, a to tým, že v Prahe má možnosť profesionálneho uplatnenia, pričom na Slovensku, sa jej to nedarí.

V tejto súvislosti je opätovne potrebné zdôrazniť, že v čase vydania napadnutého rozhodnutia krajského súdu, bol mal. ██████ už viac než 8 mesiacov žiakom Základnej školy na ██████ v Michalovciach, triedy pre žiakov s mimoriadnym intelektovým nadaním. Je všeobecne známou skutočnosťou vyplývajúcou z právnych predpisov na úseku štátnej správy v školstve, že vzdelávanie mimoriadne nadaných detí, je podporované

zo strany štátu aj v podobe podstatne vyššieho normatívu na žiaka, s mimoriadnym intelektovým nadaním, ako v prípade detí, ktoré takéto špeciálne nadanie nemajú.

Z internetovej stránky predmetnej základnej školy vyplýva, že jej žiaci sa pravidelne zúčastňujú na medzinárodných olympiádach, na ktorých získavajú ocenenia napr. Medzinárodná olympiáda mladých vedcov (medzinárodná súťaž „Scientific toy“ a pod.“). V situácii, keď je Slovenská republika rovnako ako Česká republika súčasťou Európskej únie, nie je možné nájsť konkrétny dôvod, pre ktorý by podmienky na vývoj mal. [REDAKOVANÉ] v Českej republike mali byť lepšie, ako je to v Slovenskej republike v škole, ktorú (teraz už v 2. ročníku navštevuje).

Nakoniec je potrebné poukázať, aj na vyjadrenie kolízneho opatrovníka, ktorému bude ešte venovaná pozornosť, ktorý uviedol, že mal. [REDAKOVANÉ] sa v škole darí a dobre prospieva. Navštevuje Súkromnú základnú umeleckú školu [REDAKOVANÉ] tanečný a hudobný odbor, ktoré si sám vybral, a ktoré sa mu páčia. Skutočnosť, že mal. [REDAKOVANÉ] sa v škole, ktorú navštevuje páči, bola zrejmá už zo správy kolízneho opatrovníka, ktorú predložil pred rozhodnutím súdu prvej inštancie.

Matkine tvrdenia o potrebe vysťahovania mal. [REDAKOVANÉ], pre naplnenie jeho najlepšieho záujmu v oblasti vzdelávania, tak nielenže zostali v abstraktnej a všeobecnej rovine, ale naopak sú v priamom rozpore so zisteniami, ktoré mal krajský súd k dispozícii už pred vydaním napadnutého rozhodnutia. Matka sa osobitne venuje svojej možnosti realizácie, pričom, tak ako v priebehu konania, predostiera tvrdenia o nemožnosti sa profesionálne uplatniť na Slovensku, o lepších bytových podmienkach v zahraničí ako na Slovensku.

Predovšetkým je potrebné poukázať na to, že z dokazovania, ktoré bolo vykonané v konaní pred všeobecnými súdmi (znalecké dokazovanie) vyplynulo, že matka má premotivovaný postoj k Prahe, ako jedinej alternatíve svojej spokojnosti (bod 39 – 42 ústavnej sťažnosti). Tento postoj matka naďalej zaujíma ako jedinú alternatívu svojej spokojnosti. Na podporu svojho stanoviska poukázala na uznesenie ústavného súdu sp. zn. III.ÚS 417/2013, ktoré sa podľa jej názoru vzťahuje aj na súdenú vec.

S týmto tvrdením matky nemožno súhlasiť. V uznesení sp. zn. III.ÚS. 417/2013 zo dňa 3. 9. 2013 vyplýva, že ústavný súd odmietol sťažnosť sťažovateľa v 1. rade a sťažovateľa v 2. rade smerujúcu proti predbežnému opatreniu, ktorým bolo matke udelený súhlas

na vysťahovanie sa s mal. dieťaťom do Českej republiky. Ústavný súd predovšetkým skonštatoval, že pokiaľ ide o predbežné opatrenia vzhľadom na ich dočasnú povahu a vzhľadom na skutočnosť, že nezasahujú končným postojom do práv a povinností účastníkov konania, posudzuje problematiku predbežných opatrení iba v ojedinelých prípadoch a k zrušeniu rozhodnutia o predbežnom opatrení pristupuje len za celkom výnimočných okolností. V prípade sťažovateľa v 1. rade a sťažovateľa v 2. rade však nejde o dočasnú úpravu, ale o meritórne rozhodnutie vo veci samej.

Zároveň je potrebné poukázať na skutočnosť, že vec, ktorá bola predmetom posudzovania zo strany ústavného súdu bola zásadne odlišná od veci, ktorá je predmetom sťažnosti sťažovateľa v 1. rade a sťažovateľa v 2. rade. Matka mal. dieťaťa bola štátnou občiankou Českej republiky, s trvalým pobytom v Českej republike, kde mala vytvorené všetky sociálne, ekonomické a rodinné väzby a jediným dôvodom, pre ktorý v predchádzajúcom období žila na Slovensku, bolo manželstvo s otcom mal., no tento dôvod po rozvode manželstva odpadol. V čase rozhodovania súdu o predbežnom opatrení, matka bola v trvalom pracovnom pomere u zamestnávateľa v Českej republike, ktorý hrozil skončením pracovného pomeru ak matka po udelenom neplatenom voľne nenastúpi do práce. Prípade sťažovateľa v 1. rade a sťažovateľa v 2. rade je však zásadne odlišný, ako na to bolo poukázané, už v ústavnej sťažnosti. Oba rodičia mal. ■■■■■ sú slovenskí štátni občania, na Slovensko sa vrátili po určitom pracovnom pobyte v Českej republike, s rozhodnutím uzatvoriť manželstvo a založiť rodinu. Matka mal. ■■■■■ má rovnako ako otec všetky rodinné väzby na Slovensku. Ako vyplýva z dokazovania pred všeobecnými súdmi, počas celého konania o udelenie súhlasu s vysťahovaním sa matka snažila preukázať, že má možnosť pracovať v Prahe, a pokiaľ ide o jej záujem zamestnať sa na Slovensku, nepreukázala nijakým spôsobom, že by sa o získanie trvalého pracovného uplatnenia skutočne usilovala. Matka nepredložila žiadne dôkazy o tom, že by sa skutočne o trvalé pracovné uplatnenie v Slovenskej republike, zaujímala. Tento postoj nesporne súvisí s matkiným postojom k Prahe, ako jedinej alternatíve jej spokojnosti. Nie je uveriteľné, že by v situácii, kedy sa miera nezamestnanosti na Slovensku dlhodobo pohybuje na úrovni 5 %, nebolo možné si pre matku nájsť primerané pracovné uplatnenie. Skutočnosť, je však taká, že matka celé 4 roky, odkedy bola nútená vrátiť sa s mal. ■■■■■ na Slovensko, považuje za provizórium.

Ako na to však bolo poukázané, už v ústavnej sťažnosti, v situácii, keď matkiným odchodom do zahraničia by bolo zároveň zmenené aj bydlisko dieťaťa, nie je možné favorizovať subjektívnu predstavu matky o tom, kde sa chce pracovne uplatniť na úkor práv tak mal. dieťaťa, ako aj druhého z rodičov. K tejto otázke sa sťažovateľ v 1. rade a sťažovateľ v 2. rade rozsiahlo vyjadrili vo svojej ústavnej sťažnosti a v celom rozsahu na jej obsah poukazujú.»

K vyjadreniu kolízneho opatrovníka sťažovateľa uviedli:

«Z vyjadrenia kolízneho opatrovníka zo dňa 4. 11. 2019, vyplýva, že napriek tomu, že ho súd ustanovil na zastupovanie mal. ■■■■■, v predmetnom konaní, názor mal. dieťaťa kolízny opatrovník zisťoval prostredníctvom matky, inak povedané, matka konštatovala, čo mal. ■■■■■ chce a aký má názor na vysťahovanie.

Pre takýto postup kolízneho opatrovníka je ťažko možné nájsť akékoľvek vysvetlenie. Z vyjadrenia kolízneho opatrovníka však vyplýva, že mal. ■■■■■ je plne integrovaný do školského prostredia, má ďalšie mimoškolské aktivity, v škole sa mu darí, a je spokojný. Tento stav zásadným spôsobom spochybňuje autentickosť údajného názoru mal. ■■■■■ reprodukovanej matkou, o tom, že naďalej chce skutočne žiť v Prahe, kde „má kamarátov.“ Je skutočne povšimnutia hodné, že po roku návštevy školy, v ktorej sa mal. ■■■■■ cíti dobre, a darí sa mu v nej, sa matka nezmieni o kamarátoch v škole, ale opakovane prízvukuje existenciu kamarátstiev z niekoľkomesačného pobytu mal. Dieťaťa v Prahe, vo veku, keď mal 3 roky.

Vzhľadom na vyššie uvedené, sťažovateľ v 1. rade a sťažovateľ v 2. rade sú toho názoru, že ich sťažnosť je v plnom rozsahu opodstatnená a navrhujú, aby jej Ústavný súd Slovenskej republiky vyhovel v celom rozsahu.»

26. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ústavnou sťažnosťou, stanoviskami účastníkov konania, ako aj s obsahom spisu dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

27. Na zasadnutí pléna ústavného súdu 16. októbra 2019 bol schválený Dodatok č. 1 k Rozvrhu práce Ústavného súdu Slovenskej republiky na obdobie od 26. apríla 2019

do 31. decembra 2019 (ďalej len „rozvrh práce“), ktorý nadobudol účinnosť 17. októbra 2019. V zmysle tohto rozvrhu je Mojmir Mamojka (sudca spravodajca) členom tretieho senátu ústavného súdu. V súlade s čl. X bodom 7 rozvrhu práce vecí, na ktorých prerokovanie boli od 26. apríla 2019 do 16. októbra 2019 príslušné prvý senát ústavného súdu alebo druhý senát ústavného súdu v zložení platnom v období od 26. apríla 2019 do 16. októbra 2019 a v ktorých bolo v tomto období vydané rozhodnutie o prijatí návrhu na ďalšie konanie, prerokujú tieto senáty v pôvodnom zložení (platnom v období od 26. apríla 2019 do 16. októbra 2019). Prvý senát ústavného súdu v rozhodnom období pracoval v zložení Jana Baricová (predsedníčka senátu), Miroslav Duriš a Mojmir Mamojka. Vzhľadom na uvedené rozhodol vo veci ústavnej sťažnosti vedenej pod sp. zn. I. ÚS 378/2019 prvý senát ústavného súdu v zložení tak, ako to je uvedené v záhlaví tohto nálezu.

III.

Relevantná právna úprava a judikatúrne východiská ústavného súdu

28. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

29. Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

30. Podľa čl. 19 ods. 2 ústavy každý má právo na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života.

Podľa čl. 41 ods. 4 ústavy starostlivosť o deti a ich výchova je právom rodičov; deti majú právo na rodičovskú výchovu a starostlivosť. Práva rodičov možno obmedziť a maloleté deti možno od rodičov odlúčiť proti vôli rodičov len rozhodnutím súdu na základe zákona.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru má každý právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

Podľa čl. 8 ods. 1 dohovoru každý má právo na rešpektovanie svojho súkromného a rodinného života, obydlija a korešpondencie.

Podľa čl. 7 ods. 1 dohovoru o právach dieťaťa každé dieťa je ihneď po narodení zaregistrované a má od narodenia právo na meno, štátnu príslušnosť, a podľa možnosti právo poznať svojich rodičov a právo na ich starostlivosť. 2. Štáty,

31. Článok 46 ods. 1 ústavy je primárnou ústavnou bázou pre zákonom upravené konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky príslušných na poskytovanie právnej ochrany, a tým aj „bránou“ do ústavnej úpravy jednotlivých aspektov práva na súdnu a inú právnu ochranu zakotvených v čl. 46 až čl. 50 ústavy (porov. I. ÚS 117/05). Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu je účelom základného práva na súdnu ochranu (čl. 46 ods. 1 ústavy), ako aj práva na spravodlivý proces (čl. 6 ods. 1 dohovoru) zaručiť každému prístup k súdu, čomu zodpovedá povinnosť všeobecného súdu viazaného procesnoprávnymi a hmotnoprávnymi predpismi, dodržiavanie ktorých je garanciou práva na súdnu ochranu, vo veci konať a rozhodnúť (porov. II. ÚS 88/01). Súd nemusí rozhodovať v súlade so skutkovým a právnym názorom účastníka konania, je však povinný na zákonom predpokladané a umožnené procesné úkony účastníka primeraným, zrozumiteľným a ústavne akceptovateľným spôsobom reagovať v súlade s platným procesným právom (porov. v tomto zmysle IV. ÚS 252/04, IV. ÚS 329/04, IV. ÚS 340/04, III. ÚS 32/07).

32. Súčasťou procesných záruk spravodlivého rozhodnutia, resp. minimálnych garancií procesnej povahy je, ako už bolo uvedené, taktiež právo na odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany a z ktorého musí byť bez ohľadu na to,

či sa odvolací (prípadne dovolací) súd stotožní a inkorporuje odôvodnenie rozhodnutí inštančne nižších súdov, zrejme, že sa zaoberal a vyjadril k esenciálnym otázkam vzťahujúcim sa na ním prejednávanú vec a neuspokojil sa bez ďalšieho so závermi inštančne nižších súdov (porov. napr. Helle v. Fínsko, č. 20772/92, rozsudok ESĽP z 19. 12. 1997, bod 60; Rajkovič v. Chorvátsko, č. 50943/99, rozhodnutie ESĽP o prijateľnosti z 3. 5. 2001, bod 2).

IV.

Právne posúdenie ústavnej sťažnosti

33. Podstatou ústavnej sťažnosti je namietané porušenie označených práv sťažovateľov rozsudkom krajského súdu, ktorým bol zmenený rozsudok okresného súdu tak, že krajský súd nahradil súhlas sťažovateľa s vyst'ahovaním maloletého do Českej republiky. Podľa sťažovateľa krajský súd, hoci to v odôvodnení svojho rozhodnutia deklaruje, v skutočnosti nezohľadnil najlepší záujem maloletého, ale naopak, vymenúval dôvody na vyst'ahovanie na strane matky. V napadnutom rozhodnutí nemožno podľa názoru sťažovateľov nájsť spôsob, akým sa krajský súd vyrovnal so základnými kritériami pre určenie najlepšieho záujmu maloletého. Z rozsudku krajského súdu tiež nie je zrejme, ako sa vyrovnal s vykonanými dôkazmi, najmä so znaleckým posudkom [REDAKOVANÉ] a tiež so znaleckým posudkom ustanovenej znalkyne [REDAKOVANÉ], ktorý obsahoval zásadné vysvetlenia postoja maloletého k vyst'ahovaniu, zistenia týkajúce sa ovplyvňovania maloletého matkou a zhodnotenie najlepšieho záujmu maloletého. Z rozsudku krajského súdu nemožno identifikovať ani dôvody, pre ktoré by nevyst'ahovanie maloletého bolo v rozpore s jeho najlepším záujmom. Krajský súd, naopak, prihliadol bez všetkého na názor maloletého, ktorý síce deklaroval túžbu vyst'ahovať sa do cudziny, avšak nevysporiadal sa s autentickosťou prezentovaného názoru vzhľadom na vek maloletého, ako aj závery vyplývajúce zo znaleckého dokazovania.

34. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že okresný súd v odôvodnení svojho rozhodnutia považoval za preukázané, že nie je v záujme maloletého vyst'ahovanie do Českej republiky, keďže maloletý sa narodil na Slovensku, má tu rodinu a zázemie

a je sociálne adaptovaný na aktuálne životné prostredie. Súd prvej inštancie konštatoval, že vyst'ahovaním maloletého by došlo k výraznému obmedzeniu styku s'ťažovateľa s maloletým, čo by dieťa ovplyvnilo v negatívnom slova zmysle. Súd prvej inštancie prihliadol na záujem maloletého, ktorý v konaní pred kolíznym opatrovníkom vyslovil svoj záujem odst'ahovať sa do Prahy s matkou, ale vychádzajúc najmä zo záverov znaleckého posudku [REDACTED] (okresným súdom ustanovenej znalkyne) toto želanie vyhodnotil ako rozporné s jeho najlepším záujmom. Krajský súd v napadnutom rozhodnutí, vychádzajúc výlučne z dokazovania vykonaného okresným súdom, naopak konštatoval neexistenciu vážnych dôvodov, pre ktoré by nebolo v záujme ďalšej výchovy maloletého, aby sa matka s maloletým vyst'ahovala do Českej republiky, kde vlastní byt a má sľúbené lukratívnejšie pracovné miesto, teda dôjde k zlepšeniu jej životných pomerov, čo v konečnom dôsledku je aj v záujme maloletého. Krajský súd tiež zohľadnil stanovisko kolízneho opatrovníka, ktorý navrhol vyhovieť návrhu matky a prihliadol na názor maloletého. Odvolací súd ďalej uviedol, že vyst'ahovaním sa maloletého sa objektívne s'ťaží styk s'ťažovateľa s maloletým, avšak ide o odst'ahovanie do „blízkej cudziny“, a preto neexistuje žiadna zásadnejšia prekážka, ktorá by bránila s'ťažovateľovi v realizácii styku s maloletým. Krajský súd napokon, poukazujúc na najlepší záujem maloletého, zmenil rozsudok okresného súdu a nahradil súhlas s'ťažovateľa s vyst'ahovaním maloletého do Českej republiky, teda dospel k opačnému právnenému názoru.

35. Ústavný súd už judikoval (I. ÚS 243/07, I. ÚS 155/07, I. ÚS 402/08), že všeobecný súd by nemal byť vo svojej argumentácii obsiahnutej v odôvodnení nekoherentný, t. j. jeho rozhodnutie musí byť konzistentné a jeho argumenty musia podporiť príslušný záver. Súčasne musí dbať tiež na jeho celkovú presvedčivosť, teda na to, aby premisy zvolené v rozhodnutí, rovnako ako závery, ku ktorým na základe týchto premís dospel, boli pre širšiu právnickú (ale aj laickú) verejnosť prijateľné, racionálne, ale v neposlednom rade aj spravodlivé a presvedčivé. Pokiaľ všeobecný súd dospeje k rozhodnutiu bez toho, aby sa vo svojom rozhodnutí vysporiadal so všetkými rozhodujúcimi skutočnosťami tvoriacimi základ pre toto rozhodnutie, treba rozhodnutie všeobecného súdu považovať za arbitrárne, teda za rozporné s čl. 46 ods. 1 ústavy a s čl. 6 ods. 1 dohovoru (I. ÚS 265/05). Z judikatúry ústavného súdu (III. ÚS 623/2017) ďalej

vyplýva, že arbitrárnosť a zjavná neodôvodnenosť rozhodnutí všeobecných súdov je najčastejšie daná rozporom súvislosti ich právnych argumentov a skutkových okolností prerokovaných prípadov s pravidlami formálnej logiky alebo absenciou jasných a zrozumiteľných odpovedí na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu. Ústavný súd zdôrazňuje, že uvedené východiská je všeobecný súd povinný zohľadňovať o to viac v situácii, pokiaľ mení rozhodnutie súdu nižšej inštancie, ku ktorému dospel na základe dokazovania vykonaného týmto súdom.

36. Podľa jedného zo základných princípov mimosporového procesu vyjadreného v čl. 4 Civilného mimosporového poriadku ak je účastníkom konania maloleté dieťa, koná súd v jeho „najlepšom záujme“. Inými slovami, objektívnym explicitne stanoveným zákonným kritériom pre rozhodnutie vo veci maloletého je „záujem maloletého dieťaťa“, čo korešponduje s podstatou a účelom základného práva maloletého dieťaťa na rodičovskú výchovu a starostlivosť a tomuto právu zodpovedajúcemu základnému právu obidvoch rodičov na starostlivosť a výchovu o svoje dieťa. Obsah týchto práv je homogenizovaný nielen v práve, ale súčasne aj v povinnosti na sústavnú starostlivosť o výchovu, zdravie, výživu a všestranný vývoj dieťaťa v zmysle ustanovenia § 28 ods. 1 písm. a) zákona o rodine. Pokiaľ teda ide o záujem maloletého dieťaťa, súd musí tento vyhodnocovať a zdôvodniť nielen mechanicky a formálne, ale s ohľadom na in concreto okolnosti spočívajúce v danosti prípadne v absencii nielen „technických“ podmienok na výchovu, starostlivosť a všestranný vývoj maloletého (bytové predpoklady, dochádzka do školy alebo na voľnočasové aktivity, lekárska starostlivosť a pod.), ale aj vzhľadom na emocionálne (či už pozitívne alebo negatívne) väzby maloletého ku každému z rodičov, tobôž, ak o kvalite týchto väzieb vypovedá nestranné znalecké posúdenie.

37. Pokiaľ má všeobecný súd prihliadať na najlepší záujem maloletého v každom štádiu súdneho konania a ten má stáť nad všetkým ostatným, tak nemožno súhlasiť s rozsudkom krajského súdu, ktorý akoby záujem jedného z rodičov (matky) povýšil nad záujem dieťaťa, hoci vo všeobecnej rovine deklaroval, že svoje rozhodnutie založil predovšetkým na rešpektovaní záujmu maloletého, poukazujúc na jeho postoj prezentovaný

pred kolíznym opatrovníkom. Ústavný súd v tejto súvislosti dodáva, že v čase rozhodovania okresného súdu mal maloletý sedem rokov. Takýto vek dieťaťa, i keď nadpriemerne rozumovo a vôľovo vyspelého, vo svojej podstate spochybňuje jeho spôsobilosť dostatočne vyhodnotiť, o akú zmenu by v jeho živote v prípade presťahovania sa do Prahy išlo. Uvedené závery napokon vyplynuli aj s nestranného znaleckého dokazovania nariadeného okresným súdom, s ktorými sa odvolací súd absolútne nevysporiadal, hoci okresným súdom ustanovená znalkyňa spochybnila jednu z najpodstatnejších okolností – autenticnosť názorov maloletého v otázke vystťahovania sa, keď maloletý kopíruje najmä matkin premotivovaný postoj k Prahe ako jedinej alternatíve pre jej ukotvenie. Krajský súd tiež poukázal na skutočnosť, že maloletý dôverne pozná prostredie, do ktorého sa má odsťahovať, čo malo vyplývať z jeho pobytu v Prahe v období od augusta 2015 do januára 2016. V uvedenom krátkom časovom období mal maloletý len tri roky, a preto i táto okolnosť sa nejaví pre právny záver krajského súdu o nahradení súhlasu sťažovateľa s vystťahovaním ako významná. Naopak, krajský súd opomenul vysporiadať sa s aktuálnou situáciou maloletého, ktorý aj podľa vyjadrenia kolízneho opatrovníka je adaptovaný na sociálne prostredie, v ktorom žije.

38. Ústavný súd konštatuje, že pri posúdení otázky najlepšieho záujmu maloletého bolo úlohou krajského súdu venovať náležitú pozornosť odborným záverom znaleckého posudku, teda sa s nimi oboznámiť s náležitým porozumením a následne ich vyhodnotiť z hľadiska posúdenia najlepšieho záujmu maloletého, a to v kontexte s ostatnými vykonanými dôkazmi. Ako vyplýva z predloženého rozsudku krajského súdu, požiadavka oprieť prijatý právny záver svojho rozhodnutia o konzistentné a logické dôvody nebola krajským súdom zvládnutá dostatočne.

39. Vzhľadom na uvedené dospel ústavný súd k záveru, že rozsudok krajského súdu nespĺňa ústavné atribúty náležitého odôvodnenia súdneho rozhodnutia, v ktorom má súd reagovať na podstatné argumenty. Rozsudok krajského súdu nedáva jasné a zrozumiteľné odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, a preto ústavný súd konštatuje, že došlo k porušeniu základného práva

sťažovateľov na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto rozhodnutia).

40. Keďže sťažovatelia nedostali v napadnutom rozhodnutí krajského súdu relevantné odpovede na podstatné argumenty, ktorými namietali porušenie svojich práv na ochranu rodinného a súkromného života, došlo aj k porušeniu ich základného práva podľa čl. 19 ods. 2 ústavy a čl. 8 ods. 1 dohovoru, ako aj k porušeniu práva maloletého podľa čl. 7 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa. Tiež je nesporné, že napadnutým rozhodnutím došlo aj k sťaženiu výkonu rodičovských práv, a preto ústavný súd rozhodol aj o porušení základného práva na rodičovskú starostlivosť podľa čl. 41 ods. 1 ústavy (bod 1 výroku tohto nálezu).

Zrušenie napadnutého rozhodnutia

41. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

42. Podľa § 134 ods. 1 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd zruší právoplatné rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah a vec vráti na ďalšie konanie, ten, kto vo veci vydal rozhodnutie, rozhodol o opatrení alebo vykonal iný zásah, je povinný vec znova prerokovať a rozhodnúť. V tomto konaní alebo postupe je viazaný právnym názorom ústavného súdu.

43. Podľa § 134 ods. 2 zákona o ústavnom súde ten, kto vo veci vydal rozhodnutie, rozhodol o opatrení alebo vykonal iný zásah, je viazaný rozhodnutím ústavného súdu podľa § 133 ods. 3 písm. a) až d); toto rozhodnutie ústavného súdu je vykonateľné doručením.

44. Ústavný súd po vyslovení porušenia práv sťažovateľov rozsudkom krajského súdu zrušil predmetné napadnuté rozhodnutie v zmysle § 133 ods. 2 zákona o ústavnom

súde (bod 2 výroku tohto nálezu). Úlohou krajského súdu preto bude jasným, korektným a zrozumiteľným spôsobom vysporiadať sa so všetkými podstatnými skutočnosťami danej právnej veci a opätovne rozhodnúť v rámci odvolacieho konania, majúc na zreteli predovšetkým najlepší záujem maloletého.

45. Sťažovatelia v ústavnej sťažnosti požadujú aj to, aby ústavný súd zakázal krajskému súdu pokračovať v porušovaní označených práv sťažovateľov.

46. Predpokladom vyslovenia zákazu pokračovať v porušovaní základných práv a slobôd ústavným súdom podľa § 132 ods. 3 písm. c) zákona o ústavnom súde je existencia trvajúceho faktického zásahu do základných práv a slobôd sťažovateľa, ak proti nemu smeruje ústavná sťažnosť, ktorej ústavný súd vyhovel. Vzhľadom na to, že sťažnosť sťažovateľov napáda rozhodnutie krajského súdu, pri ktorom ústavný súd konštatoval porušenie označených práv a z toho dôvodu rozsudok krajského súdu zrušil a vec vrátil na ďalšie konanie, možno konštatovať, že na vec sťažovateľov nie je aplikovateľný § 132 ods. 3 písm. c) zákona o ústavnom súde pre rozdielnosť predmetu konania pred ústavným súdom, keďže k porušeniu práv sťažovateľov nedošlo faktickým zásahom orgánu verejnej moci, ale jeho rozhodnutím a jemu predchádzajúcim postupom.

47. Navyše, zrušením rozsudku krajského súdu sa dosiahlo odstránenie protiprávneho stavu. Nie je dôvodné vyslovovať osobitným výrokom nálezu okresnému súdu zákaz porušovania označených práv do budúcnosti, keďže požiadavka zákonnosti a ústavnosti postupu súdu je integrálnou súčasťou jeho činnosti.

48. Na základe uvedených skutočností ústavný súd v tejto časti ústavnej sťažnosti nevyhovel (bod 4 výroku tohto nálezu).

Trovy konania

49. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti nahradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania.

50. Ústavný súd pri rozhodovaní o náhrade trov právneho zastúpenia sťažovateľov vychádzal z § 1 ods. 3, § 11 ods. 3, § 13 ods. 2 a § 16 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“).

51. Ústavný súd priznal sťažovateľom náhradu trov právneho zastúpenia za 3 úkony právnej služby vykonané v roku 2019 (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti a vyjadrenie z 11. decembra 2019).

52. Podľa Štatistického úradu Slovenskej republiky bola v 1. polroku roka 2018 (§ 1 ods. 3 vyhlášky) priemerná mesačná mzda v hospodárstve Slovenskej republiky vo výške 980 € (z toho jedna šestina v zmysle § 11 ods. 3 vyhlášky sa rovná sume 163,33 € a jedna stotina v zmysle § 16 ods. 3 vyhlášky sa rovná sume 9,80 €), pričom výšku základnej sadzby tarifnej odmeny bolo potrebné v súlade s § 13 ods. 2 vyhlášky znížiť u oboch sťažovateľov o 50 %, lebo ide o spoločné úkony pri zastupovaní „dvoch alebo viacerých osôb“. Sťažovateľom tak patrí ako náhrada trov právneho zastúpenia za tri úkony právnej služby v celkovej výške 548,82 € bez DPH (bod 3 výroku tohto nálezu).

53. Priznanú náhradu trov konania je krajský súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľov (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 Civilného sporového poriadku).

54. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 2. apríla 2020

Jana Baricová
predsedníčka senátu